

הניזקין פרק חמישי גימין

נו.

1. ונתתי את נקמתי באדם ביד עמי ישראל וישור באדם באדם ויחזקתי וידעו את נקמתי וגם אדוני אלהים יחזקאל כה יד ה' הרהב בך והעננה יצא על הארץ מהתענג ומרוך תרע עינה באיש יחזק והבנה ובבנתה: דברים כח ג
2. כספם בהרצות ישליכו וזרבים לנדה יחזקו כספם וזרבים לא יוכל להצילם ביום עברת ונפשל לא שבעו ומערתם לא ימלאו כי מכשול עונם יחזקאל ז יט

עגלא תירא. כומו ושליש על כולו (שמות יד) וכמו עגלה משולשת ואיל משולש (בדלשית טו) פי' כריא וטוב יש מפרשים^א שלישי לנצטן ולא ימכן דלמרינן צפרק ארבע מיתות (סנהדרין 97 סה:) דהוו מנצרו להו עיגלא תלמא ולא כמו שמפרש^ב שגל שליש דהא צנוק פרק רבי אליעזר דמילה (שבת 97 קלו.) אמר עבד להו עגלא תלמא ציומא דשבעא פירוש יוס שציעי ללידתו^א: א

גליון הש"ס
רש"י ד"ה גושקרא פת קיב"ה עיין שנת 97 כ ע"ב נבש"י ד"ה גושקרא:

לעזי רש"י
טייל"א. קרום פנין הפוגע בריאה שאובדני"ה. משני בעל איכות נחוחה.

מוסף תוספות
א. לשון חשיבות. מוס' בזיומן יט. ד"ה דק.

ולדידהו לאו מומא הוא סבור רבנן לקרוביה משום שלום מלכות אמר להו רבי זכריה בן אבוקולס יאמרו בעלי מומין קריבין לגבי מזבח סבור למיקטליה דלא לזייל ולימא אמר להו רבי זכריה יאמרו מטיל מום בקדשים יהרג אמר רבי יוחנן ענותנותו של רבי זכריה בן אבוקולס החריבה את ביתנו ושרפה את היכלנו והגליתנו מארצנו שדר עלוייהו לגירון קיסר כי קאתי שדא גירא למזרח אתא נפל בירושלים למערב אתא נפל בירושלים לארבע רוחות השמים אתא נפל בירושלים א"ל לינוקא פסוק לי פסוקך אמר ליה ונתתי את נקמתי באדם ביד עמי ישראל וגו' אמר קודשא בריך הוא בעי לחרובי ביתיה ובעי לכפורי דיה בההוא גברא ערק ואזל ואגייר ונפק מיניה ר"מ שדריה עלוייהו לאספסיינוס קיסר אתא צר עלה תלת שני הוו בה הגהו תלתא עתירי נקדימון בן גוריון וכן כלבא שבוע וכן ציצית הכסת נקדימון בן גוריון שנקדה לו חמה בעבורו בן כלבא שבוע שכל הנכנס לביתו כשהוא רעב ככלב יוצא כשהוא שבע בן ציצית הכסת שהיתה ציציתו נגרת על גבי^א כסתות איכא דאמרי שהיתה כסתו מוטלת בין גדולי רומי^ב חד אמר להו אנא זיינא להו בחיטי ושערי וחד אמר להו בדחמרא ובדמלאח ומשחא וחד אמר להו בדציבי ושבתו רבנן לדציבי דרב חסדא כל^א אקלידי הוה מסר לשמיעיה בר מדציבי דאמר רב חסדא אכלבא דחיטי בעי שיתין אכלבי דציבי הוה להו למזין עשרים וחד שתא^ב הוו בהו הגהו בריוני אמרו להו רבנן ניפוק ונעביד דהדיהו אמרו להו רבנן לא מסתייעא מילתא קמו קלנהו להנהו אמברי דחיטי ושערי והוה כפנא מרתא בת בייתוס עתירתא דירושלים הוה שדרתה לשלוחה ואמרה ליה זיל אייתי לי סמידא אדאזל איודבן אתא אמר לה סמידא ליכא חירותא איכא אמרה ליה זיל אייתי לי אדאזל איודבן אתא ואמר לה גושקרא ליכא קימחא דשערי איכא אמרה ליה זיל אייתי לי אדאזל איודבן הוה שליפא מסאנא אמרה איפוק ואחוי אי משכחנא מידי למיכל אייתיב לה פרתא בכרעא ומתה קרי עלה רבן יוחנן בן זכאי^א הרכה בך והענוגה אשר לא נסתה כף רגלה איכא דאמרי גורגרות דר' צדוק אכלה ואיתניסא ומתה דר' צדוק יתיב ארבעין שנין בתעניתא דלא ליחרב ירושלים כי הוה אכיל מידי הוה מיתחזי מאבראי וכי הוה בריא מייתו ליה גורגרות מייץ מייהו ושדי להו כי הוה קא ניהא נפשה אפיקתה לכל דהבא וכספא שדיתיה בשוקא אמרה האי למאי מיבעי לי והיינו דכתיב^ב כספם בחוצות ישליכו אבא סקרא ריש בריוני דירושלים בר אחתיה דרבן יוחנן בן זכאי הוה שלח ליה תא בציונא לגבאי אתא א"ל עד אימת עבדיתו הכי וקטליתו ליה לעלמא בכפנא א"ל מאי איעביד דאי אמינא להו מידי קטלו לי א"ל חזי לי תקנתא לדידי דאיפוק אפשר דהוי הצלה פורתא א"ל נקוט נפשך בקצירי וליתו כולי עלמא ולישיילו בך ואייתי מידי סריא ואגני גבך ולימרו דנח נפשך וליעיילו בך תלמידך ולא ליעול בך איניש אחרינא דלא לחגשן בך דקליל את דאינהו ידעי דחייא קליל מומיתא עביד הכי נכנס בו רבי אליעזר מצד אחד ורבי יהושע מצד אחר^א כי ממו לפיתחא בעו למדקריה אמר להו יאמרו רבן דקרו בעו למדחפיה אמר להו יאמרו רבן דחפו פתחו ליה בבא נפק כי מטא להתם אמר שלמא עלך מלכא שלמא עלך מלכא א"ל מיחיבת תרי קטלא חדא דלאו מלכא אנא וקא קרית לי מלכא ותו אי מלכא אנא עד האידינא אמאי לא אתית לגבאי א"ל דקאמרת לאו מלכא אנא איברא

א"ל לא. שזקנה לך: א"ל. איהו יהיבנא לך דמי פלגא סעודתך: איכול קולא. מלשנית: קורנא. קרבן להקריב על גבי המזבח דקיימא לן איש איש^א לרבות את עובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדבות ישראל (חולין 97 ג): בני צדק שפטים. שפה העלויה: לדידהו לא הוי מומא. להקריב לגבוה בצמא דידהו אלא מחוסר אבר: דוקין. טיילה כמו הנוטה כדוק (ישעיה מ): יאמרו המטיל מום בקדשים יהרג. שיהו סבורים שצביל שהטיל מום בקדשים ועצר על מום לא יהיה צו (ויקרא כג) נהרג: ענותו. סגלנותו שסבל את זה ולא הרגו: שדא גירא למורה. לקסוס קסם כשהיה סמוך לירושלים: הוה ינוקא הוה מוגמס בלשניה לא גרסינן: ביד עמי ישראל. על ידי עמי ישראל: ולכפורי דיה. לקנה ידיו^א: נקדה. נקבה לשון ים מקדוין בהרים (עירובין 97 גה.) נקדה לו חמה. זרחה צבילו ממכת תענית (קהל יד.): ציומא. ציצית של עליון: נגרסה על גבי כריס וכספוס. שלח היה מהלך אלא על גבי מילת: ואיכא דאמרי. בן ציצית שמו ולמה נקרא שמו הכסת שהיתה כסתו כסא שלו מוטלת בין גדולי רומי כשהיה הולך בזרמי להקציל פני קיסר: הוו להו להקן תלתא עתירי חיטי ושערי ים ותמרה וציני למזין כל בני העיר שעשים ומד שמה: ציוני. אנשים ריקים ופוחזים למלחמה: אמרו להו רבנן. להקן ציוני: לא מסתייעא מילתא. לנלח: קמו. ציוני: קלינהו להקן אמברי. לאזרות התבואה ועלים כדי שילחמו: סמידא. סלת. חיוורתא. פת נקיה: גושקרא. פת קיבר שאורגני"ר: פרתא. פרת של גללי בהמה: ומסא. מחמת איסטינוסמה: גורגרת. מאותם שנשארו לרבי צדוק שמוך את מימיה ומלאתה היא ואכלתה לרעבוניה ומריח החויל של רבי צדוק שנכנס בגורגרת טעמה ומתה דאסטינוסות: הוה מסאוי. בגרונו: מאבראי. מחמת שהיה כחוש: כי הוה בריא. כשגמר מעשייתו ולמה להצרות עצמו: הוה מייסי ליה גורגרות. תאניס יבשן מפני שלח היה יכול לבלוע דבר עצה והיה מונך את מימיהו ומשליך הגורגרות: אכא סיקרא. כך שמו: שלח ליה. רבן יוחנן בן זכאי תא לגבאי צענא: אמר ליה. רבן יוחנן בן זכאי: עד אימתי עבדיתו הכי. דלא שבקיתון לאשלומי: חזי לי סקנתא לדידי. שינוחי ללאת מן העיר: נקוט נפשך בקצירי. החזק עמך כחולה הולא קול שאתה חולה: לישיילו בך. כמו שאתה גוסס: ואייתי מידי סריא. דבר מסריח כגון נבילה: ואגני גבך. והשכב במטתך עמך שיאמרו מת הוא ומסריח כבר: וליעיילו בך סלמירך. יכנסו תחת רגלי מטתך לשאת ולא ייחוו אחריים לשאת דאינון ידעין דחייא קליל מומיתא: צעו. הקן ציוני: למדקריה. ברמתיס שמא מעריס הוה: אמר להו. אכא סקרא: יאמרו. הרומים עליכם שפילעו רבן דקרו: למדתפיס. אולי יעק: ולא מלכא אכא. והתעללת בני: איברא

א) ועי' חוס' נחש"ס עו: ד"ה הכה בדוקין. (ג) ס"א של עין. א) ס"א נחש"ס. (ד) בני המרוק ערך ג' ג' כריס ובספרות. (ט) ועי' עור כדלרי"י פ"ו מ"ג. (י) ומתח, (י) פי' א"ל, א"ל (כ) נבדלרי"י שם: כ"ב שנה. (ט) נבכתי לתא מיות דחיטי ושערי ועי' רש"י על רש"י, (י) ועי' אבדרי"י פ"ד מ"ה, (י) ויקראכ"ב, (י) ע"י רש"י ומכיו כ"ה ד"ה כפורי וכו', (י) ו' [ג' מקדוין. ש"ש"ל, (י) נבשי' ומלחא, (י) טו) [כ"ה נבמילה סו, (ט) נבשי' כבסדרי, (י) ועי' חוספוס כסרות יט. ד"ה דק שלח א"ל.]

מוסף רש"י
המסר עמוד קודם לקח מסיקריקון. מוגן נכרי הוצג נפשות על עסקי ממון שאמרו לו שאל קרקע זו והימנו, וממה לא למד הוה מתנה, דלפילעו לר"ד תלויבו ויהי לא היה מתנה (רשב"ם ב"ב סה.) לקח לו יוס האיש. מן העגל כל קיקטומו משועבדים לכתובת אשתו והיו ונתנה אם ימות או יגרשה חטרוך מלקוחות אם לא מתלל בני חורין, שכן כתיב לה כל נכסי אחתה^א וערבתי לכתובתך במת' כמותה (נא.) ודודו. זה הלוקח, וליקח מן האשה. נתן לו דבר מועט והקטנו לו, כדי שלא חטרוך ממנו חוב כתובתה (רשב"ם ב"ב סה.) מקרו בטל לא בטל בטל מתנה, שכל זמן שיהיה בטל יאכל זה הלוקח את הפירות, שהרי המוכר מוכר לו כל זמן שאלה מתגרש האשה ולא יצא זמן גיבוי כתובתה וכו' ואע"פ שמשועבדין לאשה, אלא ליהיב אפי' שערך שמוכל לפרוץ מונן כשיעיר ומנה לנבות כתובתה, הלכך יחא מקחו בטל אמר ולקח מן האשה קחו, דהוי בטל לגמרי ההוה מקח, ובשעתא לגבות כתובתה חטרוך ממנו, דמני אמרה נתח רוח שמיח לבעלי למסר לך קרקע המשועבד לו ולא גמרתי צלפי להקנות לך (שם) או: מקחו בטל משמע לגמרי אפילו כתי העגל, וצ"ב (שם) מוקמינן לה בלאת מאתן שש שעות, או ימדה לה לכתובתה, או כהב לה בתוך הכתובה, או שהסניסה לו שום משלה (כתובות צה.) למחר הבענא ליה בדינא. והלכך לא קנה הסיקריקון, דהא לא נתן מעות אלא גולה כנסת, והלוקח ממנו מני לא קנה דקרקע אינה גוונת ואכתי כרעותא דמיניה קמא תא, ואפילו חזר ולקח מבעל הית, שכתב לו שטר, או כמתנה או כשטר מכירה בלא מעות, דלילו נתן מעות לבעל הית קנה וכו' (רשב"ם ב"ב סה.) ע"י. ביתר. עיר גדולה ויהו

דרין כה (תענית כה.) ע"ב שייך לעמוד הקודם
עגלא תילתא. שלישי לנצטן. (מגילה יד.) שהיא משוכת מפני שהכנתה בקטטה עיניו אינה כסוה והלך ראשון ושני אינו כרוא (שבת יב.) גדול כאלו הגיע לשליש שני וגמרה גדלותו דהכי שכיח ומעיל למיכל כמו (ב"מ סה.) ומגלילן אומן עד שיש משלוש (סנהדרין סה.) גושקרא. פת סוקין (שבת כ.).